

Õiguskantsler

Teie nr

Meie 23.12.2013 nr 6-1/131578/1305353

Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta

Austatud [ ]

Pöördusite minu poole avaldusega, milles leidsite, et kõrgharidusreformi tulemina peaks lapsevanem tudengit toetama kuni tema 26-aastaseks saamiseni, aga toitjakaotuspensioni makstakse õppivale lapsele üksnes kuni 24-aastaseks saamiseni. Teie hinnangul ei ole seeläbi tudengitele tagatud piisav toetus nende õpingute lõpuni. Palusite mul seadust selles osas kontrollida.

Analüüsinud Teie avaldust, leian, et Teie viidatud vastuolu ei esine.

Alljärgnevalt selgitan oma seisukohta täpsemalt.

01.01.2013 jõustunud [õppetoetuste ja õppelaenu seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega](#) muudeti muu hulgas riiklike õppetoetuste süsteemi selliselt, et alates 2013/2014. õppeaastast on ülikooli astunud tudengitel õigus saada tema perekonna sissetulekust sõltuvat vajaduspõhist õppetoetust. [Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse](#) (ÕÕS) § 2 lõike 4 kohaselt on vajaduspõhine õppetoetus üliõpilasele, välja arvatud doktorandile, seaduses sätestatud tingimustel antav ning isiku majanduslikust olukorrast lähtuv rahaline toetus kõrghariduse omandamisega kaasnevate kulutuste katmiseks. Vajaduspõhise õppetoetuse saamise tingimused sätestab ÕÕS § 5 lg 2¹ ning toetuse suuruse määramise aluseks oleva üliõpilase keskmise sissetuleku arutamise alused on määratletud ÕÕS §-s 5¹, mille lõike 2 kohaselt arvestatakse vajaduspõhise õppetoetuse taotlemisel üliõpilase perekonnaliikmete sissetulekuid üliõpilase 24. eluaastani. Juba 25-aastane ja vanem tudeng moodustab omaette leibkonna ning vajaduspõhise õppetoetuse taotlemise oma vanemate sissetulekust enam ei sõltu.¹ Seega olenemata vanusest on õpilasel õigus vajaduspõhist õppetoetust saada, kui ta seda seaduse järgi vajab.

Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 236 SE teise lugemise seletuskirja kohaselt loetakse üliõpilane oma vanematega seotuks kuni 24. eluaastani ja alates 25. eluaastast loetakse üliõpilane oma vanematest eraldi perekonnaks ning ta hakkab vajaduspõhist õppetoetust saama sõltuvalt oma keskmisest sissetulekust. Tegemist on kokkuleppelise vanusega, mis ei lähtu isiku individuaalsetest

¹ Täpsemaid selgitusi alates 2013/2014. õppeaastast kehtestatud vajaduspõhise õppetoetuse kohta leiab Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt aadressil <http://www.hm.ee/index.php?0513383> (12.12.2013).

eripäradest ning lähtunud on eeldusest, et üliõpilane on perega seotud seni kuni ta omandab kõrgharidust.²

Õigus toitjakaotuspensionile on [riikliku pensionikindlustuse seaduse](#) § 20 lg 2 punkti 1 kohaselt muu hulgas alla 24-aastaselt täiskoormusega õppival üliõpilasest lapsel. Seega on ka toitjakaotuspensioni määramisel seadusandja lähtunud eeldusest, et õppiv laps on oma vanemate ülalpidamisel kuni 24-aastaseks saamiseni.

Vajaduspõhise õppetoetuse ning toitjakaotuspensioni kui sotsiaalsete tagatiste loomine on kantud erinevatest eesmärkidest. Vajaduspõhise õppetoetuse eesmärk on toetada majanduslikult ebasoodsamas olukorras olevate üliõpilaste ligipääsu kõrgharidusele, nende edukaid õpinguid ja õppekava nominaalkestusega läbimist.³ Kuigi seadusandja loeb üliõpilase oma perekonnaga seotuks kuni tema 24. eluaastani, on tal siiski võimalik taotleda vajaduspõhist õppetoetust kuni õpingute lõpuni. Toitjakaotuspensioni eesmärgiks on aga toitja surma korral tema ülalpidamisel olnud perekonnaliikmele tagada sissetulek, mis võimaldab tema inimväärse äraelamise kuni teatava vanuseni (24. eluaastani), mille saabumiseni eeldatakse perekonnaliikme seotust toitjaga.

Eelnevast tulenevalt on seadusandja nii vajaduspõhise õppetoetuse kui ka toitjakaotuspensioni puhul määratlenud lapse 24. eluaasta kokkuleppelise vanusena, mille saabumiseni eeldatakse õppiva lapse seotust oma perekonnaga. Sotsiaalsete õiguste puhul on riik toitjakaotuspensioni ja vajaduspõhise õppetoetuse saamise tingimuste määratlemisel vaba otsustama, millise vanuseni eeldatakse perekonna toetust õppiva lapse suhtes.

Kokkuvõtvalt ei tuvastanud ma eespool kirjeldatu osas seaduste vastuolu põhiseadusega.

Täna Teid pöördumise eest ning loodan, et toodud selgitustest on Teile abi.

Austusega

Hent Kalmo
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Marje Allikmets 693 8405
Marje.Allikmets@oiguskantsler.ee

---

² Seletuskiri õppetoetuste ja õppelaenu seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (236 SE) teiseks lugemiseks, lk 6. Kättesaadav arvutivõrgus:

<http://www.riigikogu.ee/?op=ems&page=eelnou&eid=75e7bf72-a846-4312-91da-44318f4d746f&> (11.12.2013).

³ Seletuskiri „Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse ning maksukorralduse seaduse muutmise seaduse“ eelnõu juurde. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.riigikogu.ee/?op=ems&page=eelnou&eid=75e7bf72-a846-4312-91da-44318f4d746f&> (12.12.2013).